

Торайғыров университетінің
ҒЫЛЫМИ ЖУРНАЛЫ

НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайғыров университета

**ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТІНІҢ
ХАБАРШЫСЫ**

ПЕДАГОГИКАЛЫҚ СЕРИЯСЫ
1997 ЖЫЛДАН БАСТАП ШЫҒАДЫ

**ВЕСТНИК
ТОРАЙҒЫРОВ
УНИВЕРСИТЕТА**

ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ СЕРИЯ
ИЗДАЕТСЯ С 1997 ГОДА

ISSN 2710-2661

№ 1 (2022)

Павлодар

**НАУЧНЫЙ ЖУРНАЛ
Торайгыров университета**

Педагогическая серия
выходит 4 раза в год

СВИДЕТЕЛЬСТВО

о постановке на переучет периодического печатного издания,
информационного агентства и сетевого издания

№ KZ03VPY00029269

выдано

Министерством информации и коммуникаций
Республики Казахстан

Тематическая направленность

публикация материалов в области педагогики,
психологии и методики преподавания

Подписной индекс – 76137

<https://doi.org/10.48081/NIUS7438>

Бас редакторы – главный редактор

Бурдина Е. И.

д.п.н., профессор

Заместитель главного редактора

Абыкенова Д. Б., *PhD доктор*

Ответственный секретарь

Нургалиева М. Е., *PhD доктор*

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Пфейфер Н. Э.,

д.п.н., профессор

Жумагаева Е.,

д.п.н., профессор

Абибулаева А. Б.

д.п.н., профессор

Мирза Н. В.,

д.п.н., профессор

Фоминых Н. Ю.,

д.п.н., профессор (Россия)

Снопкова Е. И.,

к.п.н., профессор (Беларусь)

Кудышева А. А.,

к.п.н., ассоц. профессор

Омарова А. Р.,

технический редактор

За достоверность материалов и рекламы ответственность несут авторы и рекламодатели
Редакция оставляет за собой право на отклонение материалов
При использовании материалов журнала ссылка на «Вестник Торайгыров университета» обязательна

<https://doi.org/10.48081/XKON8026>**Б. Г. Тамаева¹, *А. К. Сулейменов²**

^{1,2}Сағадат Нұрмағабетов атындағы
Құрлық әскерлері Әскери институты,
Қазақстан Республикасы, Алматы қ.

КУРСАНТТАРДЫ ТӘРБИЕЛЕУДЕ ОТАНДЫҚ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ МҰРАНЫ ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

Бұл мақала Қазақстан Республикасының профессор-оқытушылар құрамына, әскери жоғары оқу орындарының курсанттарына арналған, сондай-ақ жалпы танысу үшін және азаматтық, еліміздің жоғары оқу орындарының студенттері үшін пайдалы болады. Авторлар қазақстандық жастардың құндылықтар жүйесі мен өткен ұрпақ құндылықтарының айтарлықтай айырмашылығын көрсетеді. Жастардың құндылық бағдарлары екі негізгі аспектінің әсерінен қалыптасады: біріншісі - адамгершілік құндылықтарда, гуманизмде, адамгершілікте көрінетін рухани мазмұн. Жастардың құндылық көзқарастарына әсер ететін екінші аспект - индивидуализм, эгоизм, әлеуметтік желілердің ойлауға, ішкі рухани әлемге, психологиялық күйге, сондай-ақ материалдық құндылықтардың рухани құндылықтарға үстемдігіне теріс әсері. Қазақстан Республикасы Әскери жоғары оқу орындарының курсанттарын тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраны пайдалануды нақты жақсартуға мүмкіндік беретін тәжірибелік-эксперименттік зерттеу жүргізу жария етілді. Келесі көрсеткіштер көрсетті: курсанттардың үлгерімін, тәрбиесін және тәртібін жақсарту; этнопедагогикалық мұраның негізгі бағыттарының оң тәжірибесін игеру; үлкендерге құрмет көрсету, оқытушылармен қарым-қатынас жасай білу, сөйлеу этикасы мен мәдениетін сақтау; ұлттық өнер түрлерін ажырата білу (әдебиет, поэзия, ұлттық мәдениет, халық педагогикасы, бейнелеу өнері, «айтыс», қазақ музыкасы және т.б.) және олардың бай мәні мен мазмұнын бағалай білу.

Кілтті сөздер: қазіргі жастар, этнопедагогикалық мұра, педагогикалық эксперимент, әскери институт, тәрбие.

Кіріспе

Қазақстан Республикасы әскери жоғары оқу орындарының курсанттары 2000 жылдардың басында туған қазіргі жастар санатына, яғни Z буынына (ағылш. Generation Z) (ағылш. Homelanders, Homeland Generation, Zoomers немесе New Silent Generation) – әлемде шамамен 1997–2012 жылдар аралығында дүниеге келген адамдардың ұрпағы үшін қолданылатын термин. Қазіргі уақытта 1-курс курсанттары, бұл 2003-2004 жылдары туған жастар, өз кезегінде әскери институттың 4-курс курсанттары, бұл 1999-2000 жылдары туған жастар, бұл олардың осы ұрпаққа жататынын растайды. XX ғасырдың 80-ші және 90-шы жылдарындағы әскери училищелердің бұрынғы курсанттарының ұрпақтарынан айырмашылығы, ол өмірге деген көзқарастарымен, адамгершілік рухани құндылықтарымен, патриотизм сезімімен, әскери қызметке деген көзқарасымен және т.б. өкінішке орай, адам тәрбиесі, адамгершілік құндылықтарының жаһандануына байланысты этнопедагогикалық мұра факторлары, мысалы: өз тарихын, әдет-ғұрып, салт-дәстүрлерді, туған жерін құрметтеу.

Зерттеу материалдары мен әдістері

Зерттеу объектісі Қазақстан Республикасында тұратын әртүрлі ұлттардың, 17-ден 25 жасқа дейінгі Қазақстан Республикасы әскери жоғары оқу орындарының курсанттары болып табылады. Зерттеу нәтижесінде жалпы ғылыми әдістер дәйекті түрде қолданылды: тәрбие, адамгершілік, этнопедагогикалық мұра, қазіргі Қазақстандық жастардың құндылық бағдары және т.б. саласындағы әртүрлі ғылыми және әдеби көздерді талдау және контент-талдау, әскери жоғары оқу орындарының курсанттарымен кезең-кезеңмен, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс жүргізілді, эксперименттік және бақылау топтарымен педагогикалық эксперимент жүргізілді, жиналған ақпарат дәйекті өңделді.

Нәтижелер мен талқылау

Қазіргі жастар, оның ішінде Қазақстан Республикасының әскери жоғары оқу орындарының курсанттары да – саяси, әлеуметтік және экономикалық өзгерістер кезеңінде туған және өскен ұрпақ. Бұл әлемге деген көзқарасы, ұстанымы және құндылықтары бар жастар. Қазіргі уақытта қазақстандық жастардың құндылықтар жүйесі өткен ұрпақтың құндылықтарынан айтарлықтай ерекшеленеді. Жастардың құндылық бағдарлары екі негізгі аспектінің әсерінен қалыптасады. Олардың біріншісі-адамгершілік көзқарастарда, гуманизмде, адамгершілікте көрінетін рухани мазмұн. Жастардың құндылық бағдарларына әсер ететін екінші аспект соңғы онжылдықтарда үлкен өзектілікке ие болды – бұл индивидуализм, эгоизм, әлеуметтік желілердегі виртуалды байланыс, сондай-ақ материалдық құндылықтардың рухани құндылықтардан үнемі басым болуы [2].

Ғалым И. П. Подласыйдың пікірінше, «педагогикалық эксперимент» – дәл ескерілетін жағдайларда педагогикалық үдерісті өзгертудің ғылыми-қойылған тәжірибесі» [3]. «Педагогикалық эксперимент-бұл заңдылықтарды ашу және қолданыстағы тәжірибені өзгерту мақсатында зерттеушінің өзі зерттейтін педагогикалық құбылысқа белсенді араласуы». (Ю. З. Кушнер)

Өз кезегінде М. Н. Скаткин: «педагогикалық эксперимент – бұл таным әдісі, оның көмегімен педагогикалық құбылыстар, фактілер, тәжірибе зерттеледі», – деп атап өтті. Педагогикалық эксперимент-бұл алдын-ала жасалған теориялық болжамдарды немесе гипотезаларды тексеру және негіздеу мақсатында мұғалімдер мен студенттердің педагогикалық іс-әрекетін арнайы ұйымдастыру. (И. Ф. Харламов) [4].

1 Жүргізілген эксперименттік жұмыс, яғни нәтижелер мен динамика зерттелетін процестің тиімділігін бағалау көрсеткіштерінің кестелері мен диаграммаларында жазылды және талданды.

Әскери жоғары оқу орындарының курсанттарын тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраны пайдалану, яғни халық педагогикасына құрметпен қарау отбасылық ошақтан басталатынын, содан кейін бала балабақшада, жалпы білім беретін мектепте оқып, тәрбиеленетінін, «Жас Ұлан» әскери мектептерінде білім алатынын, әскери институтта курсант болатынын тәжірибелік-эксперименттік зерттеу көрсетілді. Курсанттың болашақ Отан қорғаушы офицері ретінде қалыптасуы әскери институттың қабырғасында дағдылар мен қабілеттер алу процесінде жүргізіледі.

Алдын-ала жасалған критерийлерге сәйкес, эксперимент барысында курсанттарды тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраны қолданудың бастапқы деңгейінің көрсеткіштері талданды, эксперименттік және бақылау топтарының құрамы зерттелді.

Эксперименттік зерттеудің барлық кезеңдерінде курсанттарды тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраны қолдану динамикасы туралы нақты түсінік алуға мүмкіндік беретін ақпарат өңделді, бұл келесі көрсеткіштер:

- курсанттардың тәрбиесі мен тәртіптілігін жақсарту;
- оқудың бірінші және екінші семестріндегі аралық және қорытынды аттестаттаудың емтихан сессиясының қорытындысы бойынша үлгерім нәтижелерін жақсарту;
- профессорлық-оқытушылық құрамның, бөлімше командирлерінің, тәрбие құрылымы офицерлерінің педагогикалық қызметін жетілдіру мақсатында этнопедагогикалық мұраның оң тәжірибесін меңгеру;
- үлкендерге, ата-аналарға, аталарға, әжелерге құрмет, оқытушылармен қарым-қатынас жасай білу, сөйлеу этикасы мен мәдениетін сақтау; ұлттық

өнер түрлерін ажырата білу (әдебиет, поэзия, бейнелеу өнері, «айтыс», қазақ музыкасы және т.б.) және оларды бағалай білу;

– салт-дәстүрлерді, әдет-ғұрыптар мен жоралғыларды сақтау және құрметтеу, курсанттардың адамгершілік және рухани құндылықтарды сақтауы;

– патриоттық сезімді арттыру: туған жерге деген махаббат, Қазақ халқының батырларын, Ұлы Отан соғысының, Ауған соғысының батырларын, Отан қорғаушыларын еске алу;

– курсанттардың тәрбие іс-шараларына қатысуы, Ұлы Отан соғысы ардагерлерімен, тыл ардагерлерімен, оқшау соғыстар мен әскери қақтығыстар ардагерлерімен, ҚР ҚК ардагерлерімен патриоттық тәрбие бойынша кездесулерді жүргізу;

– курсанттардың әскери даңқ орындарына, тарихи орындарға, мұражайларға, музей-үйлерге бару жөніндегі іс-шараларға қатысуы, Қазақстан Республикасының танымал тұлғаларымен кездесуі;

– курсанттардың театрларға, мәдени жорықтарға, қазақ халқының өмірінен, сондай-ақ тарихи оқиғаларынан пьесалар мен театрлық қойылымдарды көруге қатысуы.

Екінші кезең (2018 ж. мамыр – 2019 ж. шілде) – негізгі кезең. Курсанттармен белгіленген эксперимент оқудың екінші семестрі кезінде жүргізілді (2019 ж. мамыр-шілде).

Эксперимент жүргізу барысында алынған деректерді жинау, өңдеу, салыстыру және талдау этнопедагогикалық мұраны тәрбиелеуде қолданудың әсер ету деңгейі эксперименттік және бақылау топтарының курсанттарында бірдей (тең) деген қорытындыға әкеледі, бұл эксперименттік топтардың дұрыс тандалуы мен орналасуын көрсетеді.

Эксперимент жүргізу барысында алынған нәтижелер қазақ халқының этнопедагогикалық мұрасына сүйене отырып, курсанттардың тәрбиесінің төмендеу деңгейін көрсетті. Бұл жұмысты оқу процесінде жетілдіру қажеттілігі туындады, осы мақсатта қалыптастырушы эксперимент жүргізілді.

Бұл мәселеде келесі іс-шараларды өткізуге көп көңіл бөлінгенін атап өткен жөн: -Қазақстанның «Жас Отан» жастар ұйымымен, «Нұр Отан» Халықтық-демократиялық партиясымен, жастар саясаты мәселелері жөніндегі басқармамен, әскери институт орналасқан жердегі жергілікті атқарушы билік органдарымен өзара іс-қимыл жасау;

– барлық заманауи тәуекелдерді есепке ала отырып, Қазақстандықтардың рухани құндылықтарының жандануына бағытталған «Рухани Жаңғыру» – бағдарламасын орындау; [5,6].

– курсантты жоғары адамгершілік ретінде тәрбиелеуде профессорлық-оқытушылық құрамның, бөлімше командирлерінің дайындық деңгейін арттыру;

– курсантты адамгершілігі жоғары тұлға, өз елінің патриоты және үлгілі мінез-құлық эталоны ретінде тәрбиелеуде профессорлық-оқытушылық құрамның, бөлімшелер командирлерінің дайындық деңгейін арттыру;

– қазақ халқының этнопедагогикалық мұрасын пайдалану бойынша тәрбие жұмысын жүргізу бойынша тәрбие құрылымы офицерлерінің рөлін арттыру;

– ұлттық бірегейлікті сақтау бойынша өзектендіру, өз тарихының, мәдениетінің, салт-дәстүрлерінің, әдет-ғұрыптарының және т.б. байлығын сақтау.

«Рухани жаңғыру» – бағдарламасына сәйкес қазіргі заманғы Қазақстандық мәдениет деңгейін көтеру. Аталған зерттеуді жүргізуге әскери жоғары оқу орындары басқармасының офицерлері, Қазақстанның жастар ұйымдарының, жастар саясаты мәселелері жөніндегі басқарманың өкілдері, жергілікті атқарушы билік органдары, тәрбие құрылымдарының офицерлері, бөлімшелердің командирлері, әскери жоғары оқу орнының курсанттары тартылды. Қалыптастырушы эксперимент жүргізу кезінде алынған нәтижелер тұрақты талдаудан өтті, салыстырылды және әртүрлі әдістер мен әдістерді қолдану барысында алынған мәліметтермен толықтырылды.

Қазақ халқының этнопедагогикалық мұрасын пайдалану бойынша тәрбие жұмысын жүргізу бойынша тәрбие құрылымдарының офицерлерінің рөлін арттыру үшін келесі іс-шаралар өткізілді:

– «Курсанттарды рухани-адамгершілік тәрбиелеудегі этнопедагогикалық мұраның рөлі», «Қазақ, халық педагогикасының даму кезендері. Этностардың пайда болу заңдылықтары», «Қазақ білімінің дамуы мен қалыптасуы», «Қазақстан Республикасындағы ұлттық тәрбие»;

– әскери институт ауқымында бөлімше командирінің тәрбие және идеологиялық жұмыстар жөніндегі үздік орынбасарына конкурс өткізілді;

– рота, батальон командирлерінің орынбасарларымен тәрбие және идеологиялық жұмыстар, қазақ халқының этнопедагогикалық мұрасын пайдалану бойынша кәсіби дайындық сағаттарында сабақ өткізілді;

– тәрбие және идеологиялық жұмыстар жөніндегі орынбасарлары командирлерінің этнопедагогикалық дайындығына талдау жүргізілді, курсанттарды тәрбиелеу мәселелеріндегі оң және теріс тұстарын анықтау;

– «Қазақстанда тұратын әр түрлі халықтар мен ұлттардың халықтық педагогикалық мәдениетінің этнопедагогикалық негізі», «Қазақ хандығы кезеңіндегі ұлттық тәрбие», «Қазақ философ-ағартушыларының

көзқарастары мен өмір жолы», «Рухани Жаңғыру» - барлық заманауи қауіп-қатерлерді ескере отырып, қазақ халқының рухани құндылықтарын жаңғыртуға бағытталған бағдарлама», «Қазақстанның Халық Қаһарманы-Сағадат Нұрмағабетов тұлғасының болашақ офицерлерді тәрбиелеудегі рөлі» тақырыптарында дәрістер өткізілді;

– бөлімше командирлерінің тәрбие және идеологиялық жұмыстар жөніндегі орынбасарларының, курсанттарды тәрбиелеуде адамгершілік пен патриотизм сезімін және адамгершілік мінез-құлық үлгісін арттыру мақсатында практикалық тәжірибесі пайдаланылды;

– оқу-тәрбие процесінің, әскери тәртіптің, әскерлер қызметінің жай-күйін қорытындылау кезінде ұжымдағы адамгершілік қатынастар туралы тармақ (мәселе) енгізілді;

– ротаның (бөлімшенің) қоғамдық өміріне белсенді қатысатын, этнопедагогикалық мұраны қадірлеуге байланысты дөңгелек үстелдер, ғылыми-теориялық (практикалық) конференциялар, семинарлар, ғылыми жобалар, конкурстар сияқты іс-шараларға қатысатын курсанттар ынталандырылды;

– командирлердің тәрбие және идеологиялық жұмыстар жөніндегі орынбасарлар белсенді өмірлік ұстанымы бар, өз Отанының тарихын қадірлейтін және құрметтейтін, өз елінің тағдырына бей-жай қарамайтын курсанттарды марапаттады;

Қазақстан Республикасының әскери жоғары оқу орындарының курсанттарын оқыту мен тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраның рөлін пайдалану шеңберінде қазіргі кезеңде эксперименттік топтардың курсанттарымен:

– «Халық тәрбиесін қалыптастырудың тарихи кезеңдері», «Қазақ этнопедагогикасының ғылыми – теориялық негіздері», «XIX ғасырдың II жартысындағы қазақ ағартушы-демократтарының қазақ этномәдениетіне көзқарастары» бөлімдері бойынша дәрістер курсы оқу;

– «Рухани жаңғыру» – қазақстандық жастардың жаңа рухани әлеуеті» тақырыбында дөңгелек үстелдер, әскери институттар курсанттары мен азаматтық жоғары оқу орындары студенттерінің қатысуымен «Абайдың даналығы, Әуезовтің ғұламалығы, Жамбылдың жырлары мен Құрманғазының сиқырлы әуендері» тақырыбында дөңгелек үстел өткізілді;

– тәрбие жұмысы және жоспарлы сабақтар сағаттарында курсанттармен «Қазақстандық қоғам өміріндегі халық педагогикасының маңызы»; «Қазақ халқының ұлы батырлары» тақырыптарында рефераттар мен баяндамалар талқыланды.

Тәрбие жұмысы және жоспарлы сабақтар сағаттарында курсанттармен «Қазақстан қоғамы өміріндегі халық педагогикасының маңызы», «Қазақ даласының ұлы батырлары», «Қазақ хандығының негізін қалаушылар–Жәнібек пен Керей» тақырыптарында рефераттар мен баяндамалар талқыланды. «Жеті жарғы» қазақ даласының Заңы», «Көпұлтты Қазақстан-бейбітшілік пен келісім алаңы»; «Этнопедагогикалық мұраның Отан қорғаушыларды тәрбиелеудегі рөлі»;

Ұлы Отан соғысының ардагерлерімен, тыл, Ауған соғысы, оқшау соғыстар мен әскери қақтығыстар ардагерлерімен, Қарулы Күштер ардагерлерімен кездесулер ұйымдастырылды;

– оқу, әскери тәртіп, әскери қызмет озаттарына құрмет көрсету кештері өткізілді;

– Қазақстан Республикасының «Жаңғыру жолы» - жастар ұйымымен, Қазақстан халқы Ассамблеясының жастар қозғалысымен және басқа да жастар ұйымдарымен курсанттарды адамгершілік тәрбиелеу бойынша бірлескен жұмыс жүргізілді;

– «Жауынгерлік дос» атты курсанттық бөлімшелерде бірлескен жұмыс ұйымдастырылды»;

– взводтың, ротаның, батальонның үздік көшбасшысының озық тәжірибесін тарату жүзеге асырылды;

– әскери институт курсанттарының демалыс және мереке күндері мұражайларға, мұражай-үйлерге, мәдени орындарға, мекемелерге, көрмелерге баруы ұйымдастырылды;

– мәдени бағдарлама өткізілді-Алматы қаласындағы Қазақстан Республикасының орталық мемлекеттік мұражайына бару.

Курсанттардың патриоттық сезімдерін дамыту және көтеру үшін тәжірибелік топтарда келесі іс-шаралар ұйымдастырылды:

– «Рухани жаңғыру» – мемлекеттік бағдарламасын жүзеге асыру аясында басқа да азаматтық жоғары оқу орындарының ғалымдары, оқытушылары мен студенттерінің қатысуымен дөңгелек үстел өткізілді;

– «Рухани жаңғыру» – кітап көрмелері өткізілді: ғалымдар, педагогтар, мемлекеттік, ғылым және мәдениет, көрнекті қоғам қайраткерлерін шақырумен рухани бағытта тәрбие жұмысы жүргізілді;

– С. Сейфуллин, І. Жансүгіров, Б. Майлин сияқты қазақ зиялыларының көрнекті тұлғалары-педагогтарға арналған «Үш Бәйтерек» – атты дөңгелек үстел өткізілді;

– отандық киноөндірістің «Көшпенділер», «Сұлтан Бейбарыс», «Жау жүрек-мың бала»-«Жау жүрек-мың әскер», «Жаулап алушының көлеңкесі» («Отырардың күйреуі»), «Қазақстан: Ұлы саяхаттар тарихы», «Біржан Сал»,

«Қыз Жібек», «Моңғол», «Біздің артымызда Мәскеу», «Таңдау құқығынсыз», «Пантераның үш рет секіруі», «Мергендер», «Мәншүк туралы ән», «Десант», «Сталинге сыйлық», «Менің Астанам», «Даладан үнқатысу», «Алтыншы бекет» және т.б.

Қазақстан Республикасы әскери жоғары оқу орындарының курсанттарын тәрбиелеуде этнопедагогикалық мұраны пайдалану жөніндегі эксперименттік жұмыстың түпкілікті нәтижелері мен қорытындылары алдын ала, аралық және қорытынды өлшеулердің деректері негізінде шығарылды.

Тұжырымдар

Курсанттарды тәрбиелеуде отандық, педагогикалық мұраны пайдаланудың тиімділігі әскери институт жағдайында зерттеудің бастапқы кезеңінде қазақ халқының этнопедагогикалық мұрасына сүйене отырып, курсанттардың тәрбиесінің төмендеу деңгейін көрсеткенін көрсетеді. Алайда курсанттармен тәрбиелік іс-шараларды өткізу бойынша тынымсыз жұмыс оқу үлгеріміне, әскери тәртіпке, жалпы мәдениетке, салт-дәстүрлерге құрметпен қарауға оң, жақсы әсерін тигізді.

ПАЙДАЛАНҒАН ДЕРЕКТЕР ТІЗІМІ

1 **Howe, Neil, Strauss, William.** Millennials & K-12 Schools. – LifeCourse Associates, 2008. - С. 109-111. - ISBN 0971260656 [Электронный ресурс]. – https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%BE%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B8%D0%B5_Z (Дата обращения 6.12.2021).

2 **Сарсембек, Г. Е.** Ценности современной молодежи Казахстана [Текст] Уральский федеральный университет, Екатеринбург [Электронный ресурс]. – https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/83471/1/978-5-7996-2997-7_2020_091.pdf (Дата обращения 6.12.2021).

3 **Подласый, И. П.** Педагогика : 100 вопросов – 100 ответов : учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений. – М. : Владос-Пресс, 2004. – С. 36–37.

4 **Кушнер, Ю. З., Скаткин, М. Н., Харламов, И. Ф.** Педагогический эксперимент [Электронный ресурс]. – URL: http://www.pedlib.ru/Books/1/0473/1_0473-28.shtml (Дата обращения 15.09.2019).

5 Программа «Рухани жаңғыру» – взгляд в будущее [Электронный ресурс]. – URL: <https://official.satbayev.university.ru/university/roukhani-zhangyru> (Дата обращения 2.01.2022).

6 О Концепции государственной молодежной политики Республики Казахстан до 2020 года «Казахстан 2020 : путь в будущее» [Электронный ресурс]. – URL: https://www.ilo.org/dyn/youthpol/en/equest.fileutils.dochandle?p_uploaded_file_id=715 (Дата обращения 2.01.2022).

7 Этнопедагогика как фактор сохранения Российской идентичности. Материалы Международной научно-практической конференции, посвященной 90-летию со дня рождения академика Г.Н.Волкова [Электронный ресурс]. – http://www.chgpu.edu.ru/uploads/files/1498811717_sbornik.pdf (Дата обращения 28.01.2022).

8 **Магауова, А. С.** Этнопедагогика в системе профессиональной подготовки специалистов / А. С. Магауова. – Алматы : Казак университеті, 2020. – 145 с.

9 **Валеев, И. И.** Этнопедагогические основы патриотического воспитания школьников : На материале Республики Башкортостан : автореф. дис. ... д-ра педагогических наук : 13.00.01 / Валеев Ильяс Иштуганович. – М., 1999. – 34 с.

10 Народный герой №1 Сагадат Нурмагамбетов [Электронный ресурс]. – URL: <https://elbasylibrary.gov.kz/ru/news/narodnyy-geroy-no1-sagadat-nurmagambetov> (Дата обращения 28.01.2022).

REFERENCES

1 **Howe, Neil, Strauss, William.** Millennials & K-12 Schools. – LifeCourse Associates, 2008. – P. 109–111. – ISBN 0971260656 [Electronic resource]. – https://ru.wikipedia.org/wiki/%D0%9F%D0%BE%D0%BA%D0%BE%_B5_Z (Date of application 6.12.2021).

2 **Sarsembek, G. E.** Tsennosti sovremennoi molodeji Kazahstana [Values of modern youth of Kazakhstan] [Text] Ural Federal University, Yekaterinburg [Electronic resource]. – https://elar.urfu.ru/bitstream/10995/83471/1/978-5-7996-2997-7_2020_091.pdf (Date of application 6.12.2021).

3 **Podlasyi, I. P.** Pedagogika : 100 voprosov – 100 otvetov : ucheb. posobie dlia stud. vyss. ucheb. zavedenii [Pedagogy : 100 questions – 100 answers : studies. manual for students. higher. Studies] [Text]. Moscow : Vldos-Press, 2004. – P. 36–37.

4 **Kushner, Y. Z., Skatkin, M. N., Kharlamov, I. F.** Pedagogicheskii ksperiment [Pedagogical experiment] [Text]. [Electronic resource]. – URL: http://www.redlib.ru/Books/1/0473/1_0473-28.shtml (Date of application 09.15.2019).

5 Programma «Ruhani janğyru» – vzgliad v budușee [The program «Rukhani zhangyru»- a look into the future] [Text]. [Electronic resource]. – URL: <https://official.satbayev.university/ru/university/roukhani-zhangyru> – (Date of application 2.01.2022).

6 О Kontseptsii gosudarstvennoi molodejnoi politiki Respubliki Kazahstan do 2020 goda «Kazahstan 2020 : put v budușee» [About the Concept of the state

youth policy of the Republic of Kazakhstan until 2020 «Kazakhstan 2020 : the way to the future»] [Text]. [Electronic resource]. – URL:https://www.ilo.org/dyn/youthpol/en/equest.fileutils.dochandle?p_uploaded_file_id=715 – (Date of application 2.01.2022).

7 Etnopedagogika kak faktor sohraneniia Rossiiskoi identichnosti [Ethnopedagogy as a factor of preserving Russian identity] // Materialy Mejdunarodnoi nauchno-prakticheskoi konferentsii, posviaşennoi 90-letiiy so dnia rojdeniia akademika G. N. Volkova [Materials of the International Scientific and Practical Conference dedicated to the 90th anniversary of the birth of Academician G.N.Volkov] [Text]. [Electronic resource]. – http://www.chgpu.edu.ru/uploads/files/1498811717_sbornik.pdf (Date of application 28.01.2022).

8 **Magauova, A. S.** Etnopedagogika v sisteme professionalnoi podgotovki spetsialistov [Ethnopedagogy in the system of professional training of specialists] [Text] / A. S. Magauova. – Almaty : Kazak universityti, 2020. – 145 p.

9 **Valeev, I. I.** Etnopedagogicheskie osnovy patrioticheskogo vospitaniia şkolnikov: Na materiale Respubliki Başkortostan [Ethnopedagogical foundations of patriotic education of schoolchildren: Based on the material of the Republic of Bashkortostan] [Text] : abstract of the dissertation of the Doctor of Pedagogical Sciences : 13.00.01 / Valeev Ilyas Istuganovich. – Moscow, 1999. – 34 p.

10 Narodnyi geroi №1 Sagadat Nurmagambetov [People's Hero No. 1 Sagadat Nurmagambetov] [Text] [Electronic resource]. – URL: <https://elbasylibrary.gov.kz/ru/news/narodnyy-geroy-no1-sagadat-nurmagambetov> (Date of application 28.01.2022).

Материал 17.03.22 баспаға түсті.

*Б. Г. Тамаева¹, *А. К. Сулейменов²*

^{1,2}Военный институт Сухопутных войск имени Сагадата Нурмагамбетова, Республика Казахстан, г. Алматы.

Материал поступил в редакцию 17.03.22.

ЭФФЕКТИВНОСТЬ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ ОТЕЧЕСТВЕННОГО ПЕДАГОГИЧЕСКОГО НАСЛЕДИЯ В ВОСПИТАНИИ КУРСАНТОВ

Данная статья предназначена для профессорско-преподавательского состава, курсантов военных вузов Республики Казахстан, а также будет полезной для общего ознакомления и для студентов гражданских, вузов нашей страны. Автор показывает существенное отличие системы ценностей казахстанской молодёжи от ценностей прошлых поколений. Ценностные

ориентации молодёжи формируются под влиянием двух основных аспектов: первое – это духовное содержание, которое проявляется в нравственных ценностях, гуманизме, человечности. Второй аспект, влияющий на ценностные взгляды молодёжи – это индивидуализм, эгоизм, негативное влияние социальных сетей на мышление, внутренний духовный мир, психологическое состояние, а также доминирование материальных ценностей над духовными. Освещено проведение опытно-экспериментального исследования, которое позволило получить реальное улучшение в использовании этнопедагогического наследия в воспитании курсантов военных вузов Республики Казахстан. Показаны следующие показатели: улучшение успеваемости, воспитанности и дисциплинированности курсантов; усвоение положительного опыта основных направлений этнопедагогического наследия; уважение к старшим, умение общаться с преподавателями, соблюдение этики и культуры речи; умение различать виды национального искусства (литературу, поэзию, национальную культуру, народную педагогику, изобразительное искусство, «айтыс», казахскую музыку и др.) и умение оценивать их богатую сущность и содержание.

Ключевые слова: современная молодёжь, этнопедагогическое наследие, педагогический эксперимент, военный институт, воспитание.

*B. G. Tamaeva¹, *A. K. Suleimenov²*

^{1,2}Sagadat Nurmagmabetov Higher Attestation Commission,

Military Institute of the Land Forces,

Republic of Kazakhstan, Almaty.

Material received on 17.03.22.

THE EFFECTIVENESS OF USING THE NATIONAL PEDAGOGICAL HERITAGE IN THE EDUCATION OF CADETS

This article is intended for the teaching staff, cadets of military universities of the Republic of Kazakhstan, and will also be useful for general acquaintance and for students of civilian universities of our country. The author shows a significant difference in the value system of Kazakh youth from the values of past generations. The value orientations of young people are formed under the influence of two main aspects: the first is the spiritual content, manifested in moral values, humanism,

humanity. The second aspect affecting the value views of young people is individualism, selfishness, the negative impact of social networks on thinking, inner spiritual world, psychological state, as well as the dominance of material values over spiritual ones. The article highlights the conduct of an experimental study, which allowed to obtain a real improvement in the use of ethnopedagogic heritage in the education of cadets of military universities of the Republic of Kazakhstan. It showed the following indicators: improvement of academic performance, education and discipline of cadets; assimilation of positive experience of the main directions of ethnopedagogic heritage; respect for elders, ability to communicate with teachers, observance of ethics and culture of speech; ability to distinguish types of national art (literature, poetry, national culture, folk pedagogy, fine arts, «aitys», Kazakh music, etc.) and the ability to evaluate their rich essence and content

Keywords: modern youth, ethnopedagogical heritage, pedagogical experiment, military institute.

Теруге 17.03.2022 ж. жіберілді. Басуға 31.03.2022 ж. қол қойылды.

Электронды баспа

6,83 Мб RAM

Шартты баспа табағы 28,7.

Таралымы 300 дана. Бағасы келісім бойынша.

Компьютерде беттеген З. С. Исакова

Корректоры: А. Р. Омарова

Тапсырыс № 3882

Сдано в набор 17.03.2022 г. Подписано в печать 31.03.2020 г.

Электронное издание

6,83 Мб RAM

Усл.п.л. 28,7. Тираж 300 экз. Цена договорная.

Компьютерная верстка З. С. Исакова

Корректор: А. Р. Омарова

Заказ № 3882

«Toraighyrov University» баспасынан басылып шығарылған

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

«Toraighyrov University» баспасы

Торайғыров университеті

140008, Павлодар қ., Ломов к., 64, 137 каб.

8 (7182) 67-36-69

e-mail: kereku@tou.edu.kz

<https://vestnik-pedagogic.tou.edu.kz/>